

UNELE ASPECTE PRIVIND ASISTENȚA SANITARĂ IN TIMPUL RĂZBOIULUI DE INDEPENDENȚĂ

de EUGEN STĂNESCU

Poporul român, în îndelungata și sbuciumată sa istorie, a dovedit, pe câmpul de luptă, atât eroismul, cât și umanitarismul său.

Crearea unei asociații cu caracter umanitar, pentru ajutorarea victimelor, o întâlnim încă din 1850 în Transilvania; două decenii mai târziu, medici și studenți medicinești români, înrolați în ambulanța sanitară, au oferit îngrijiri răniților, în timpul războiului franco-german (1870), precum și în timpul Comunei din Paris (1871); toate acestea au arătat, încă odată, spiritul umanitar al poporului nostru, care se manifesta încă înainte de înființarea unui organism internațional, de întrajutorare umană, care să se bucure de recunoașterea tuturor statelor și care să asigure protecția victimelor conflictelor militare.

În anul 1863 ia ființă la Geneva „Comitetul pentru ajutorarea soldaților răniți”; un an mai târziu este adoptată „Convenția pentru îmbunătățirea soartei militarilor răniți din armatele de campanie”, la care va adera și România în 1874¹.

De aceea, înființarea Societății de Cruce Roșie din România trebuie privită ca un moment de încununare, de recunoaștere a unei realități existente, un rol important revenind armatei, ce a asigurat condițiile materiale necesare oricărui început, cât și experienței dr. Carol Davilla, care activase în cadrul ambulanțelor internaționale.

În iunie 1876, ministrul de Război al României, colonel Gheorghe Slăniceanu, va supune aprobării Consiliului de Miniștri fondarea Societății de Cruce Roșie a României, fiind ales, totodată, și președintele acestei societăți în persoana lui Dimitrie Ghica, iar vicepreședinte dr. Carol Davilla.

După cum reiese și din lecturarea „Statutului Societății de Cruce Roșie”, aceasta urma să acționeze, în exclusivitate, pentru necesitățile războiului, având ca primă sarcină acordarea de ajutor sanitar soldaților răniți pe câmpul de luptă.

Luptele crâncene, care vor începe curând, ne fac să cercetăm, cu luare aminte, mijloacele serviciului sanitar de care dispunea armata noastră în ajunul începerii luptelor, anunțându-se, din partea Crucii Roșii, că: „a înzestrat ambulanțele sale cu material bun și abondant”². Deoarece întâia necesitate de ajutor medical era pe câmpul de luptă, acolo trebuia să se trimită întiiul material îndestulător, iar răniții care se vor trimite în țară, la nevoie, vor afla cele necesare prin spitalele orașelor sau căminele compatrioților lor³.

Ziarul „Resboiul” descrie entuziasmul general prilejuit, în întreaga țară, la aflarea știrii că: „Armata română a trecut Dunărea”, aceasta făcând să tresară inimile tuturor românilor, și în același timp, ziarul adresează un apel mobilizator tuturor pentru

¹ Din istoricul Crucii Roșii din România, 1876—1976, București, 1976, p. 7—8.

² „Resboiul”, 9 august 1877.

³ Ibidem.

stringerea de fonduri necesare Crucii Roșii : „Aoum, cînd fiii, soții sau frații se duc să-și verse sîngele pentru noi, pentru vetrele noastre, pentru țara noastră, în campanie și voi dar, femei române ! În cîteva zile se cade să numărăm cu sutele de mii ajutoarele vărsate de voi în casa Crucii Roșii“⁴.

În acest entuziasm general, se înscriu și prahovenii prin deschiderea imediată a listelor, cu persoanele ce au binevoit să subscrie, pentru formarea ambulanțelor, care vor merge pe cîmpul de război, în ajutorul beligeranților. Asemenea liste au fost încredințate atît unor persoane particulare, cît și unor oficialități ca de exemplu :

- Lista nr. 1 001, încredințată subprefectului plășii Cîmpu.
- Lista nr. 1 002, încredințată subprefectului plășii Cricov.
- Lista nr. 1 003, încredințată subprefectului plășii Filipești.
- Lista nr. 1 006, încredințată subprefectului plășii Tîrșor.

În urma subscrierilor făcute, pe aceste liste se va depune în visteria Societății de Cruce Roșie suma de 457,40 lei, ca o modestă contribuție a prahovenilor la efortul general al țării.

În același context se înscrie frumoasa faptă a elevilor clasei a II-a de la Liceul Sf. Petru și Pavel din Ploiești, „copii ca vîrstă, dar bătrîni ca judecată și simțăminte“, care și-au adus modesta lor contribuție la ajutorarea armatei noastre de pe front : „Subsemnații elevi ai clasei a II-a gimnaziale ai Liceului Petru și Pavel din această urbe Ploiești, am consimțit la marile evenimente și interese ce reclamă imperios țara, să contribuim și noi din micile noastre resurse, (pe cît mijloacele ne vor permite), a ajuta ambulanța sanitară a bravei noastre armate române pentru ameliorarea și consolarea confrăților noștri... pe cîmpul de luptă“⁵.

Plecarea pe front a formațiunilor sanitare este descrisă de ziarul „Românul“ din iunie 1877 astfel : „Trăsurile în număr de vreo 15 erau așezate de cu scară pe bulevard, pe ele filfiau cîte 2 drapele — unul tricolor și altul al Crucii Roșii, iar medicii erau îmbrăcați în uniforme alcătuite din bluze de pînză, chipiuri albe și aveau la brațe bandă albă cu crucea roșie, avînd în frunte o companie de vînători și pe doctor Carol Davilla, înconjurat de medici“.

Activitatea neobosită în domeniul organizării serviciului sanitar, precum și cunoștințele temeinice de medicină ale doctorului Carol Davilla au stat la baza viitoarelor succese ale serviciului sanitar al armatei, fapt recunoscut chiar de către străini, competenți în materie, care „admirau funcționarea ambulanțelor noastre, capacitatea și devotamentul medicilor noștri militari“ și care, în același timp, menționau faptul că : „Meritul cel mai mare se cuvenea spiritului de organizațiune și de inițiativă al neobositului Davilla, șeful serviciului sanitar al armatei“⁷.

Succesele dobîndite de Crucea Roșie s-au remarcat îndeosebi în timpul campaniei noastre din 1877—1878, în focul aprigilor lupte ale războiului de independență.

La 11 iunie 1877, prima ambulanță a Crucii Roșii părăsește capitala pornind spre front, în componența ei intrînd : trăsuri pentru transportul bolnavilor, furgoane cu materiale pentru un spital mobil, intențentă ; personalul medical se compune din : 21 medici, 3 farmaciști, 1 veterinar și cadre sanitare auxiliare. Conducerea acestei formațiuni revenea maiorului medic Sache Ștefănescu⁸.

Odată ajunse pe cîmpul de luptă, aceste efective sanitare se vor împărți pe secțiuni și se vor alătura diviziunilor : o primă secțiune, cea condusă de doctorul Gh.

⁴ „Resbotul“, 19 august 1877.

⁵ „Monitorul oficial“, 27 septembrie (9 octombrie) 1877.

⁶ Stoica Teodorescu, *Istoricul Liceului Sfinții Petru și Pavel din Ploiești, 1894—1939*, Ploiești, 1949, p. 72.

⁷ Doctor D. Georgescu, *Schife din viața și activitatea generalului doctor Carol Davilla*, București, 1903, p. 84. — Vezi și ziarul „Resbotul“, din 20 august 1877.

⁸ Din *Istoricul Crucii Roșii din România, 1876—1878*, p. 13.

Leonte, se atașează Diviziei I și va da îngrijire medicală necesară răniților, atât din primul, cât și din cel de al doilea atac asupra Griviței. În componența acestei prime secțiuni intrau trei corturi a câte 14 paturi fiecare⁹.

Bilanțul activității acestei prime secțiuni constă în îngrijirea a 757 bolnavi, din care doar 7 au murit, și în pansarea a circa 130 de soldați răniți pe câmpul de luptă.

Cea de a doua secțiune condusă de doctor V. Grigorescu, însoțind Divizia a II-a, va pleca, împreună cu o ambulanță militară, spre Plevna, unde participă la evacuarea și îngrijirea răniților căzuți în timpul asaltului de la reduta Grivița. Au fost acordate îngrijiri unui număr de 1 093 bolnavi, din care au murit 12, restul, fiind vindecați, vor părăsi ambulanța. Tot această secțiune va acorda primul ajutor pe câmpul de luptă la 372 de soldați¹⁰.

Cea de a treia secțiune, de sub conducerea doctorului C. Istrati, va acționa din mers, acordând asistența medicală pe front la 190 de soldați răniți și tratând 899 bolnavi. Așa dar, toate aceste trei secțiuni au fost mobile, însoțind permanente trupele pe front, ele au totalizat circa 7 052 zile de asistență medicală. În cele 9 corturi, cu 126 de paturi au fost tratați 2 749 bolnavi, fiind pansați și îngrijiți 592 soldați din prima linie.

Pe lângă cele două ambulante care au luat parte la războiul de independență, societatea de Cruce Roșie a trimis personal medical și auxiliar necesar spitalelor de campanie, cât și trenurilor sanitare. Comportarea curajoasă a medicilor, sanitarilor, sub focul ucigător al gloanțelor și șrapnelor, pentru ajutorarea tovarășilor de luptă a atras atenția corespondenților de război din țară și din străinătate.

Foarte mulți medici au părăsit pentru o vreme serviciul de medic de plasă, pentru a se încadra în cadrul ambulanțelor ce porneau spre front. Aceeași dorință se desprinde și din scrisoarea pe care doctor Nicolae Zubcu Codreanu o adresează, la 2 mai 1877, doctorului C. Istrati: „Oricum ar fi, țara noastră se află în război cu unul din mulții săi inamici, cu Turcia... M-am gândit și eu neapărat despre ceea ce trebuie să fac în împrejurările de față ale țării noastre, în ce chip să mă arăt că sînt vrednic de un adevărat fiu al națiunii române; de aceea iată că m-am hotărît să părăsesc pentru o vreme serviciul de medic de plasă, și să mă duc acolo unde arma inamicului sau mai bine zis barbaria omenirii zdrobește vieți tinere și puternice, pentru gustul a doi tirani... Din aceste considerente, mai ales din considerații care privesc caracterul meu personal, m-am hotărît să intru în campanie medic ambulant, dar mai potrivit ar fi să intru în ambulanța Crucii Roșii de la noi”¹¹.

În afară de ajutoarele date prin formațiunile proprii, Crucea Roșie a luat sub patronajul său și alte asociații, care contribuiau la asistența sanitară și socială a militarilor, ca și a populației. Una dintre aceste asociații era și „Comitetul doamnelor din Ploiești”, multe femei din acest comitet activînd ca surori de caritate în spitalele din Ploiești sau participînd efectiv la amenajarea unor noi puncte sanitare în Prahova. Un exemplu elocvent în acest sens este faptul că în Palatul administrativ din orașul Ploiești s-a înființat un spital de 30—35 paturi¹², unde erau aduși de pe câmpul de onoare soldați răniți pentru acordarea îngrijirii lor. În acest spital au fost „tratați 128 bolnavi — răniți din care au ieșit 121, au murit 2, și au rămas în căutare 5”, totalul zilelor de căutare este de 1 049 zile”¹³.

Mulți dintre cei care au fost tratați în acest spital au cuvinte de apreciere față de activitatea personalului medical de aici. Astfel, căpitanul George Mihăescu, din Regi-

⁹ „Resboiul”, 28.1.1878.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Documente privind Istoria României. Războiul pentru independență, vol. I, p. 1, doc. 328, p. 529.

¹² Zaharia Antinescu, *Autobiografia mea*, Ploiești, 1896, p. 108.

¹³ „Resboiul”, 23 ianuarie 1878.

mentul 7 infanterie, adresează următoarele rînduri redactorului ziarului „România liberă“: „Îmi fac o plăcută datorie de conștiință aducînd publice mele mulțumiri și recunoștința mea... d-lui doctor Cantily, care a binevoit a-mi practica arta și știința domniei sale în orașul Ploiești, unde mă aflu acum stabilit, spre a mă pune la hotarele suferințelor ce mi-au cauzat serioasa mea rană de la mină“¹⁴.

Aceleași cuvinte de mulțumire și admirație avem pentru întregul personal sanitar, însuflețit de sentimente patriotice înălțătoare, cu nimic mai prejos decît al trupelor luptătoare. Mărturiile ale acestei afirmații sînt făcute de numeroasele rapoarte ale comandanților de unități, știrile presei vremii, precum și alte documente din țară sau străinătate.

CERTAINS ASPECTS CONCERNANT L'ASSISTANCE SANITAIRE PENDANT LA GUERRE D'INDÉPENDANCE

R é s u m é

L'enthousiasme patriotique qui a soulevé, il y a 100 ans, tout notre peuple pour la conquête de l'indépendance d'Etat, a animé non seulement les médecins, mais aussi le personnel soignant tout entier, en les engrenant tous dans la lutte pour l'obtention du grandiose desideratum national : l'indépendance.

Tout le personnel soignant a prouvé un haut esprit d'abnégation, concrétisé par les soins donnés aux malades et aux blessés, non seulement dans les hôpitaux mais aussi sur les champs de bataille, sous la pluie de balles.

Dans une telle occurrence, beaucoup de médecins, d'infirmiers et de brancardiers ont sacrifié leurs vies pour sauver celles de beaucoup d'autres.

La mémoire de beaucoup d'actes de héroïsme, accomplis par le corps médical, a été gardée grâce surtout aux reportages, aux correspondants de presse roumains et étrangers ou aux souvenirs des participants aux grandioses événements de ce temps-là.

---

¹⁴ „România liberă“, 15 decembrie 1877.